

Anna Rapp, Jan Erik Ingebrigtsen

Elever ved Selbu Ungdomsskole 2018

En studie av skole, oppvekst, og fysisk aktivitet
blandt elever ved Selbu ungdomsskole

Anna Rapp, Jan Erik Ingebrigtsen

ELEVER VED SELBU UNGDOMSSKOLE 2018

En studie av skole, oppvekst og fysisk aktivitet blant elever ved Selbu ungdomsskole.

INNHALDSFORTEGNELSE

FORORD	1
SAMMENDRAG	2
FORSTÅELSEGRUNNLAG	3
OM SKOLEN	4
OM FYSISK AKTIVITET	7
OM Å BO I SELBU	4
FRAMTIDSTANKER	12
HELHETEN	14
AVRUNDNING	16
SVARFORDELING SELBU UNGDOMSSKOLE 2018	17
REFERANSER	24

Forord

«Ung Voksen i Selbu» (UVIS) er et kombinert utviklings- og forskningsprosjekt, hvor det fokuseres på de unges opplevelser av skole, fritid og framtid. Prosjektet eies og ledes av Selbu videregående skole og NTNU Samfunnsforskning AS i samarbeid. Et overordnet mål er å øke forståelsen for de unges opplevelser, og derigjennom få et grunnlag for å utvikle skoletilbudet. Prosjektet ble startet opp høsten 2014, med årlige spørreundersøkelser som elevene på Selbu videregående skole besvarer. Fra høsten 2018 ble Selbu ungdomsskole med i prosjektet. Prosjektet kan brukes som grunnlag til å endre praksis, og for å evaluere hvordan ulike tiltak virker. Fra 2018 ble undersøkelsen styrket ved at også Selbu ungdomsskole ble med i prosjektet.

Vi vil takke elevene ved Selbu ungdomsskole skole for at de har svart på spørreskjemaet, og bidratt til viktig informasjon om oppvekst, skole og framtidstanker i Selbu.

Vi håper at Selbu ungdomsskole får glede av undersøkelsen, og at denne studien vil gi et godt bilde på hvordan elevene opplever skole, fritid og framtid, og hvordan dette endres fra år til år, og gjennom oppveksten. I denne rapporten presenteres svarene fra elevene ved Selbu ungdomsskole.

Sammendrag

«Ung Voksen i Selbu» (UVIS) er et kombinert utviklings- og forskningsprosjekt, hvor det fokuseres på de unges oppvekstmiljø. Prosjektet ble startet høsten 2014 med årlige datainnsamlinger ved Selbu videregående skole. Fra høsten 2018 ble Selbu ungdomsskole med i prosjektet.

I denne rapporten presenteres svarene fra elevene ved Selbu ungdomsskole. Det var 138 av 149 elever (93 prosent) som besvarte spørreskjemaet. Elevene trives godt på Selbu ungdomsskole. Hele 85 prosent svarer at de trives godt, eller svært godt på skolen. Det er i underkant av 4 prosent som svarer at de trives dårlig eller svært dårlig. Trivselen i klassen er litt høyere enn trivselen generelt. I teoretiske timer det 58 prosent som trives godt eller svært godt, og 34 prosent som trives middels. Trivselen i kroppsøving er på samme nivå som den generelle trivselen på skolen. Elevene har et positivt forhold til lærerne, og 91 prosent er enig i at lærerne er interesserte og hjelpsomme. Det er imidlertid 12 prosent som er enig eller svært enige i at de har blitt plaget eller mobbet av andre elever på skolen.

Det er 87 prosent av elevene som er enig i at Selbu er et fint sted å bo. Det er enda flere (94 prosent) som mener at Selbu er et fint sted å vokse opp. Selv om elevene trives godt i Selbu, så er det hele 42 prosent som er enig i at det ikke er nok å gjøre for unge mennesker i Selbu, og 56 prosent som mener det er for få møtesteder for unge mennesker. Drøye 70 prosent av elevene trener to eller flere dager i uken.

Det er 67 prosent som mener det er sannsynlig eller svært sannsynlig at de skal begynne på yrkesfag på videregående skole, og nesten like mange som mener at de sannsynligvis begynner på studiespesialisering. 78 prosent av elevene mener at de sannsynligvis vil bli student etter avsluttet videregående skole.

Det er relativt små forskjeller mellom gutter og jenter, og det er små forskjeller mellom elevene på de tre klassetrinnene. Elevene ved Selbu ungdomsskole svarer også relativt likt med elever på andre ungdomsskoler. De aller fleste trives godt på skolen, og er aktive på fritida. Når en sammenligner undersøkelser fra flere steder, virker det som bygdeungdom trives særskilt godt i heimbygda, men savner flere aktivitetstilbud enn vi ser blant ungdom som bor i byer.

Det er viktig å merke seg at det er store individuelle forskjeller. Selv om flertallet som har det fint på Selbu ungdomsskole, og i Selbu, så er det noen elever som ikke har det like bra.

Forståelsesgrunnlag

Skolen har mange oppgaver. Sammen med foresatte, har skolen ansvar for at elevene tilegner seg kunnskaper og ferdigheter i mange skolefag. Skolen skal også bidra til at elevene får et psykologisk og sosialt fundament for å få et godt og samfunnsnyttig liv. En av skolens viktige oppgaver er knyttet til elevenes fysiske form og helse, både på kort og lang sikt. Kroppsøving er derfor et fag det er viktig å videreutvikle, og har derfor fått en viktig plass i dette prosjektet. Samfunnet generelt, og kommunen spesielt, har et helhetlig ansvar for de unges oppvekstmiljø. Skolen må derfor forstås i lys av det helhetlige oppvekstmiljøet. Det er mange perspektiver en kan bruke for å forstå elevenes opplevelser. I denne studien forstår vi eleven som en del av et skolesystem, hvor strukturer, organisering, læringsmiljø og relasjoner står sentralt.

I Bronfenbrenners økologiske utviklingsmodell (1992) legges det vekt på kompleksiteten i de unges oppvekstmiljø. Dette er forhold som gir seg til kjenne både på makronivå og mikronivå. Teknologisk utvikling på makronivå, får konsekvenser for mikroforhold. Eksempelvis vil YouTube-videoer lagt ut på internett, påvirke hva ungdom i Selbu er opptatt av, hva de prater om hva de velger å gjøre. På samme måte kan internasjonale økonomiske forhold påvirke de unges utdanningsvalg.

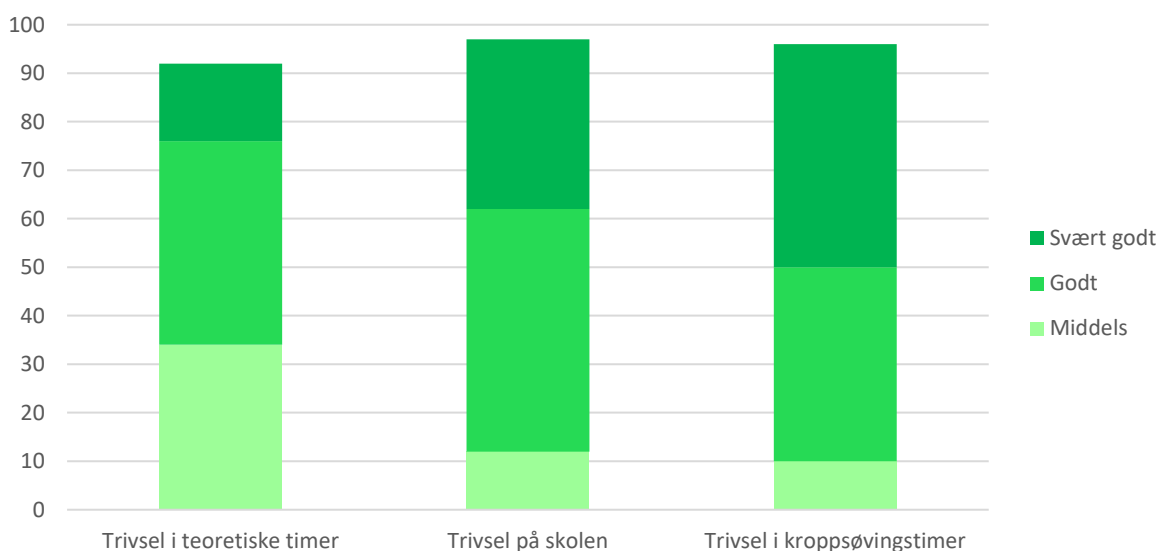
De unge deltar i mange ulike mikrosystemer, som skole, hjem, organiserte fritidsaktiviteter, deltidsjobber og samvær med venner ute eller hjemme hos hverandre. Kompleksiteten blir ytterligere forsterket ved at de ulike mikrosystemene påvirkes forskjellig av ulike forhold på makronivå. Dette betyr at de unge må forholde seg til mange ulike verdier og normer. Utbudet gir de unge muligheter til å velge livsstil og forme sin egen identitet, samtidig som de påvirkes av sterke normer i lokalsamfunn, på skole og blant venner. Kompleksiteten kan ikke bare føre til at en velger «feil», men også at det blir vanskelig å velge verdier og identitet. Det vil være store variasjoner i hvilken grad de unge opplever verdimesig samstemte mikrosystemer, eller mikrosystemer med ulike verdisett.

Vi håper at dette prosjektet kan bidra til mer kunnskap om elevenes helhetssituasjon, deres tanker om framtiden og deres opplevelse av eget skole- og oppvekstmiljø. Læringsmiljøet elevene møter på skolen står i sentrum av prosjektet.

Om skolen

Nedenfor presenteres hovedtallene fra elevundersøkelsen ved Selbu ungdomsskole. De aller fleste av elevene har svart på denne undersøkelsen (138 av 149 elever). Som vedlegg i rapporten er svarfordeling på alle spørsmålene i undersøkelsen.

De aller fleste elevene trives godt på skolen. Dette gjelder i særdeleshet for kroppsøving og skolen samlet sett. I de teoretiske timene trives flertallet godt eller svært godt, men det er også mange som trives middels i de teoretiske timene. Dette kommer fram i figuren nedenfor.

Figur 1: Andel av elevene som trives, middels, godt og svært godt på skolen.

Figuren viser at 86 prosent av elevene svarer at de trives godt eller svært godt på skolen. Det er nesten, og like stor andel trives i kroppsøvingstimene, mens 58 prosent trives godt eller svært godt i teoretiske timer. Det er langt flere som trives middels godt i teoretiske timer, sammenlignet med trivsel på skolen og i kroppsøving. Det er ingen signifikante forskjeller

Det er verd å merke seg at det er ingen signifikant forskjell mellom jenter og gutters trivsel på skolen. Undersøkelsen viser en svak tendens til at elevene i 8. trives noe bedre på skolen enn elevene i 9. og 10. klasse.

I tabellen nedenfor presenteres elevenes svar på noen spørsmål om skoleforhold. Disse spørsmålene gav mulighet til å svare svært enig, enig, uenig og svært uenig.

Tabell 1: Prosentandel av eleven som er enig og svært enig i noen påstander (N=138)

	Enig og svært enig
Jeg har en god relasjon til lærerne	96
Jeg trives på skolen	95
Jeg jobber hardt på skolen	93
Lærerne er interesserte og hjelpsomme	91
Jeg lærer interessante og nyttige ting på skolen	84
Jeg er glad når jeg kan være borte fra skolen	60
Jeg synes skolearbeidet er lett	52
Jeg blir lei av lærere som forteller hva jeg skal gjøre	35
Jeg har blitt plaget/mobbet av andre elever på skolen	13

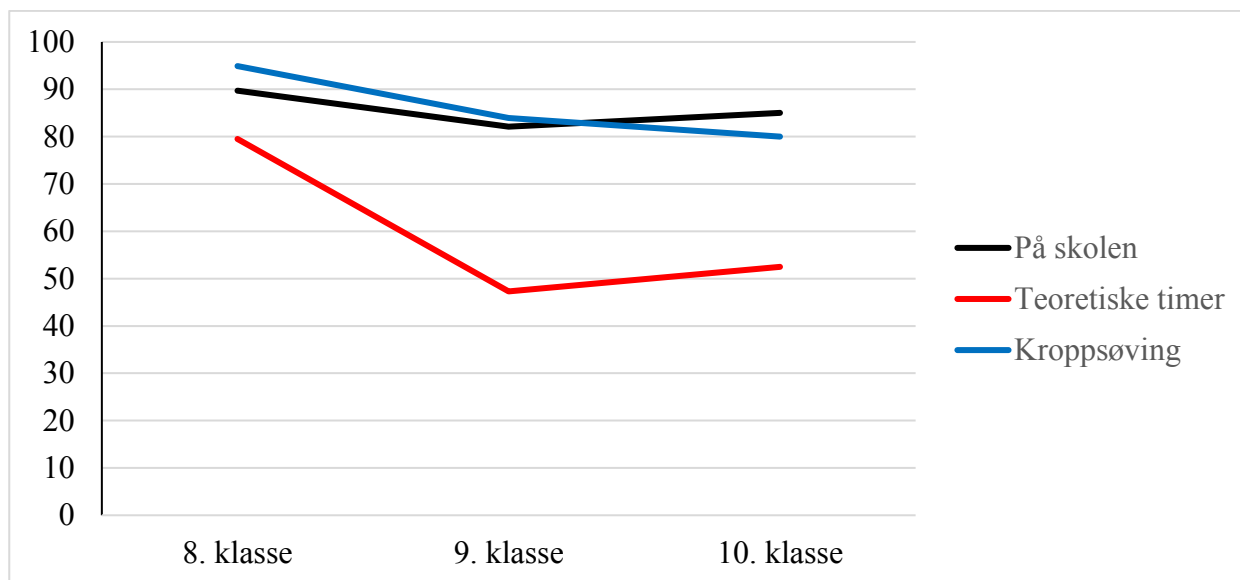
Det store flertallet av elevene ved Selbu ungdomsskole har et godt forhold til skolen og lærerne. Nesten alle svarer at de er enig eller svært enig i at de har en god relasjon til lærerne (96 prosent), og 95 prosent svarer at de trives på skolen. Hele 84 prosent svarer at de lærer nyttige og interessante og nyttige ting på skolen. Selv om elevene har det bra på skolen, er det 60 prosent som er enige i at de blir glade når de kan være borte fra skolen. Hver åttende elev (13 prosent) svarer at de har blitt plaget eller mobbet av andre elever.

Det er være vanskelig å finne konkrete årsaker til mobbing. I følge Coleman (2011) er trivsel på skolen en forebyggende faktor mot mobbing. Coleman beskriver også at relasjoner med lærere har betydning for trivselen på skolen, Det er likevel interessant at elevene som opplever mobbing kjennetegnes av at de har gode relasjoner til lærerne og opplever at lærerne er interesserte og hjelpsomme. At elevene som opplever mobbing både trives på skolen og har gode relasjoner til lærerne sine, støtter opp om Colemans beskrivelse av relasjoner til lærerne som viktige for opplevelsen av skolehverdagen. Når elevene svarer at de blir mobbet av andre elever, så trenger ikke mobbingene foregå på skolen. Den kan også skje på andre arenaer, og skolen kan oppleves som et fristed fra mobbing.

Guttene og jentene svarer relativt likt på spørsmålene om skoleforhold. Dette er i tråd med resultatene fra en nasjonal representativ spørreundersøkelse som ble gjennomført i 2014

(Samdal, 2016). Denne nasjonale undersøkelsen viste at den generelle trivselen i skolen synker fra 8. til 10. klasse. Den samme tendensen ser vi i Selbu. Dette kommer fram i figuren nedenfor.

Figur 2: Andel av elevene som trives godt på skolen, i teoretiske timer og kroppsøving.

Figuren viser at den generelle trivselen er lavt synkende fra 8. til 10. klasse. Trivselen i kroppsøving synker sterkere enn den generelle trivselen på skolen. Størst nedgang i trivselen er i de teoretiske timene, hvor andelen som trives godt eller svært godt, synker fra 80 % i 8. klasse til rundt 50 % i 10. klasse. Den sterke nedgangen i trivselen i de teoretiske timene kan nok knyttes til vurderingen i fagene, hvor skolekarakterene får økende betydning med alderen. Når den generelle trivselen er relativt stabil, så illustrerer dette at for elevene er skolen mye mer enn summen fagene (Sernhede, 2009). På samme måte er lærerne noe mer for elevene, enn rene kunnskapsformidlere. Undersøkelsen viser at elevene i 9. klasse trives ikke fullt så godt på skolen og i de teoretiske timene som elevene i 8. og 10. klasse. Vi ser også at andelen som oppgir at de har gode relasjoner til lærerne er noe lavere i 9. klasse. Dette kan skyldes tilfeldige variasjoner, men det kan også være noe skolen kan oppmerksomme.

Om fysisk aktivitet

De fleste ungdommene er fysisk aktive. Det er vanskelig å anslå nøyaktig hvor aktive de er, men hele 90 prosent er så aktive at de blir andpustne to dager i uken eller oftere. Det er mange ulike måter å være aktive på. Håndball er den mest utbredte idretten, og 43 prosent svarer at de trener håndball to eller flere dager i uka. Dette kommer fram i tabell 3 nedenfor.

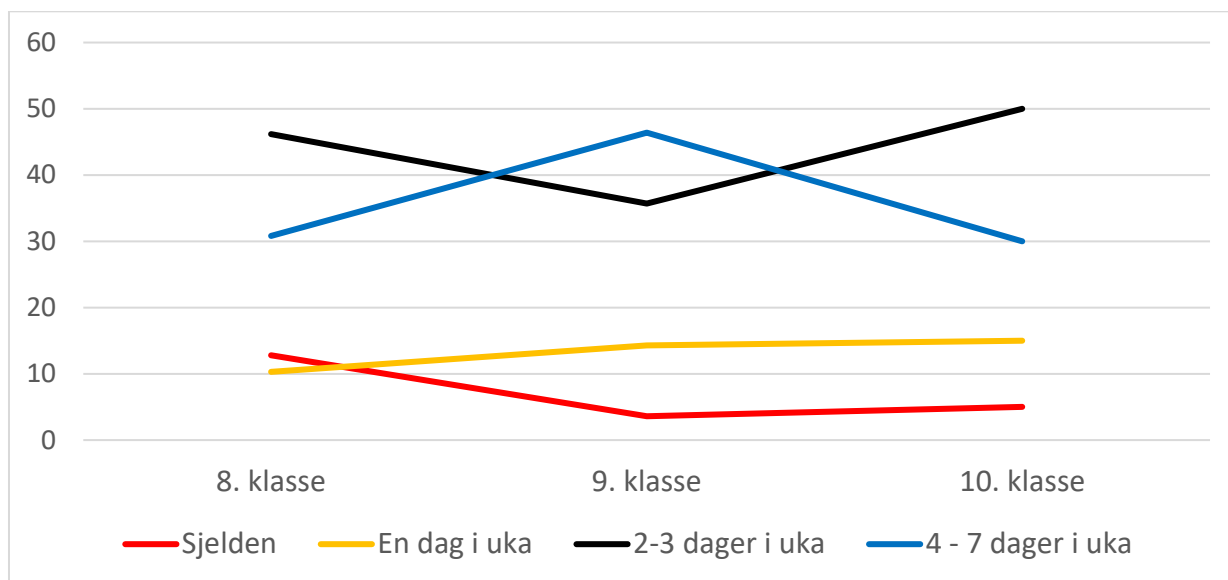
Tabell 3: Treningsaktiviteter; prosentvis fordeling, (N=138)

Hvor ofte:	2-7 ganger i uka 2018
Andpusten eller svett	90
20 min. høy intensitet	80
Håndball	43
Jogger	38
Sykler	36
Fotball	33
Fotturer	21
Går på ski (langrenn)	7

Tabellen viser at det er 90 prosent er så aktive at de er andpustne eller svette to eller flere dager i uka. Hele 80 prosent er aktive to eller flere dager, når de må være aktive minst 20 minutter sammenhengende. Håndball er den mest utbredte idretten hvor 43 prosent deltar, mens 38 prosent jogger, og 33 prosent sparker fotball to eller flere dager i uka. Det er 36 prosent som sykler og 21 prosent som går fotturer to eller flere dager i uka. Fotturer er særlig utbredt som «treningsaktivitet» en dag i uka. Det er relativt få (7 prosent) som er aktive i langrenn to eller flere dager i uka (i sesongen).

Av betydningsfulle forskjeller (statistisk signifikante) mellom gutter og jenter, ser vi at jentene jogger mer, og går oftere på fotturer sammenliknet med guttene. Guttene sparker fotball betydningsfullt mer enn hva jentene gjør.

På spørsmålet om hvor mange dager i uka de er så aktive at de blir andpusten eller svett minst 20 minutter, er det meget liten forskjell mellom gutter og jenter. Det er 80,8 prosent av jentene, og 77,4 prosent av guttene som er så aktive i to eller flere dager i uka. Det er heller ingen signifikant forskjell mellom de ulike klassene når det gjelder andelen som er fysisk aktive. Dette kommer fram i figur 3 nedenfor.

Figur 3: Antall dager i uken elevene trener hardt i minst 20 minutter. Fordeling i prosent.

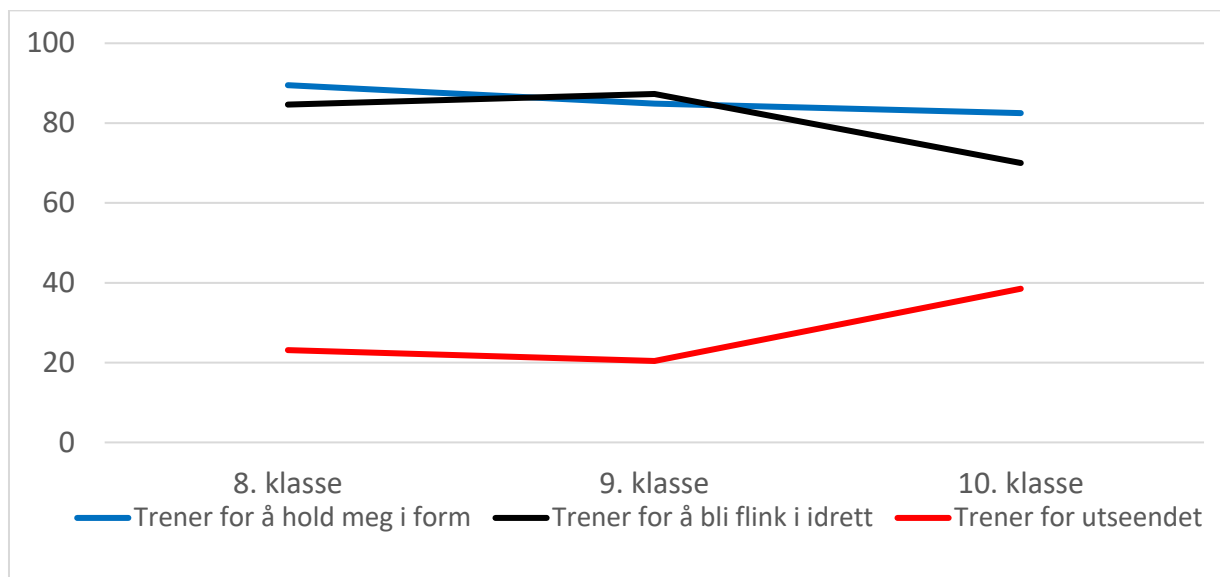
Figuren viser at andelen som trener hardt er stabil i gjennom ungdomsskolen. I alle trinnene er det 20 prosent som trener hardt i 20 minutter en dag i uka eller sjeldnere. Det er verd å merke seg at andelen som svarer sjelden halveres fra 8. klasse til 9. og 10. klasse. I 9. klasse er det en større andels som svare mer enn tre dager i uka.

Sammenlignet med nasjonale undersøkelser varierer aktivitetsnivået i Selbu noe mindre mellom gutter og jenter, og mellom de ulike alderstrinnene. (Aspvik, Sæther og Ingebrigtsen, 2012; Helsedirektoratet, 2012; Samdal, 2016).

Det er en klar sammenheng mellom hvor ofte de unge trener, og hvordan de vurderer egen fysisk form. De aller fleste elevene er enig eller svært enig i at de er i svært god form (76,7 % av jentene og 78,7 % av guttene. Blant elevene i 8. er det 84,6 % som er enig, mens det i 10. klasse er 72,5 % som er enig i at de er i svært god form. Når det er en liten nedgang i opplevd fysisk form fra 8. til 10. klasse, så kan dette skyldes at elevene vokser (og blir tyngre) og at idretten blir mer prestasjonsorientert når de blir eldre.

De aller fleste (85,7 %) trener for å holde seg i form. Det er omtrent like stor andel av guttene og jentene som trener for å holde seg i form. (87,5 % av jentene, og 84,7 % av guttene). Det er omtrent like stor andel av guttene og jentene som trener for å bli flinke i idrett (78,1 % av jentene, og 83,6 % av guttene). På de fleste spørsmålene om fysisk aktivitet er det relativt små forskjeller mellom gutter og jenter. Det tydeligste skillet finner vi på spørsmålet om en trener for utseendet. Andelen som trener for utseendet er omtrent dobbelt så høy blant jentene (33,8 % av jentene) enn hva vi ser blant guttene (16,4 %).

Oppgitte årsaker til at en trener endres litt med alderen. Dette kommer fram i figuren nedenfor.

Figur 4: Andel av elevene som er enig, eller svær enig, årsaker til å trene.

Figurene viser at andelen som trener for å holde seg i form er relativt stabil, selv om den synker fra 90 % i 8. klasse til 83 % i 10. klasse. Mange trener for å bli flink i idrett, men andelen synker fra 85 % i 8. klasse til 70 % i 10. klasse. Andelen som trener for utseendet øker med alderen. I 9. klasse er det 20 % som trener for utseendet, mens andelen har steget til 39 % i 10. klasse. Denne undersøkelsen indikerer at elevenes opplevelser og holdninger endres noe fra høsten i 9. klasse til høsten i 10. klasse. Dette er i tråd med Coleman (2011) som beskriver denne ungdomstida som en brytningstid hvor de unge møter mange utfordringer på flere områder, og gjennom disse utfordringene formes den enkeltes identitet. Konkret betyr dette at utseendet blir en viktigere del av identiteten for mange, mens idretten mister noe av sin betydning i disse årene.

Om å bo i Selbu

De aller fleste mener at det er godt å bo i Selbu. Dette kommer fram i tabellen nedenfor.

Tabell 4: Holdning til hjemsted, prosentvis fordeling

	Enig og svært enig
Det er et fint sted for barn å vokse opp	94
Framtiden ser bra ut for unge som bor her	93
Det er et fint sted å bo for unge mennesker som meg	87
For få møtesteder for unge mennesker	56
Mangler transport for å komme dit en ønsker	47
Det er ikke nok å gjøre for unge mennesker	42
Jeg føler at jeg ikke har mye å være stolt av	24
Det er vanskelig å være seg selv her	19

De alle fleste elevene har et meget godt forhold til hjemstedet. Hele 94 prosent er enig eller svært enig i at det er fint sted å vokse opp for barn, og omtrent like mange er enig i at framtiden ser bra ut. Det er rundt halvparten av elevene som svarer at det er for få møtesteder, og at det ikke er nok å gjøre. Selv om hovedinntrykket er positivt, er det verd å merke seg at hver fjerde elev føler at en ikke har mye å være stolt av, og hver femte elev er enig i at det er vanskelig å være seg selv.

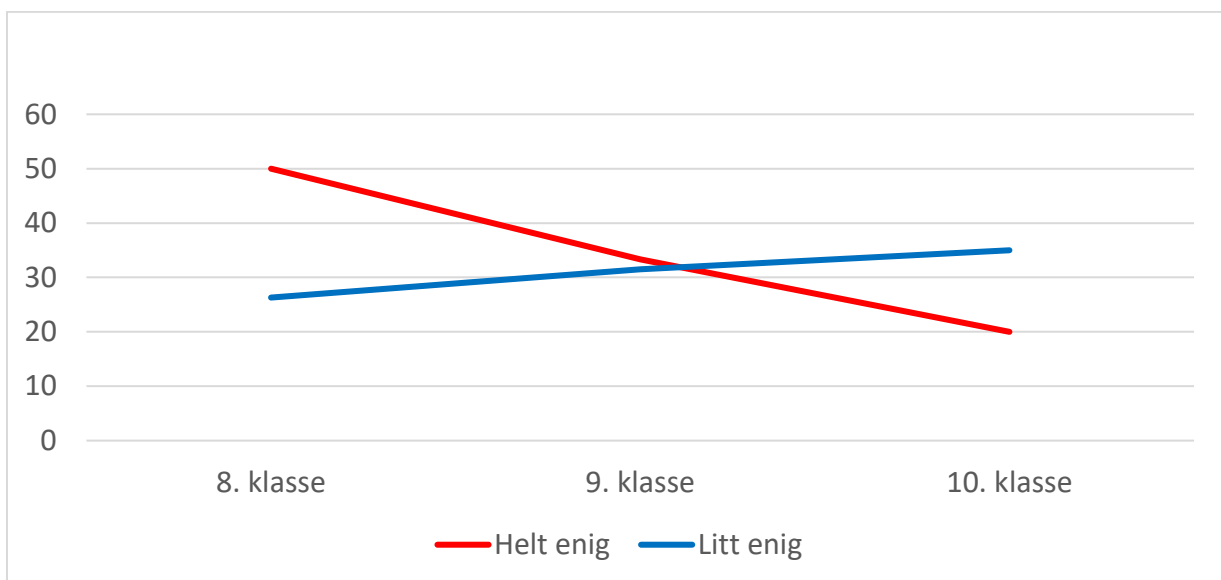
Gutter og jenter har i hovedtrekk de samme holdninger til hjemstedet. Det er imidlertid noen flere jenter (62 prosent) enn gutter (48 prosent) som er enig i at det er for få møtesteder. Størst forskjell mellom jenter og gutter ser vi på spørsmålet om det er vanskelig å være seg selv på hjemstedet. Hver fjerde jente (25 prosent) er enig, mens bare hver åttende gutt (13 prosent) er enig i at det er vanskelig å være seg selv på hjemstedet.

Holdningene til hjemstedet endres noe med alderen. Andelen som er enig (og svært enig) i at hjemstedet er et fint sted for barn synker fra 95 prosent i 8. klasse til 88 prosent i 10. klasse. På spørsmålet om det er et fint sted for mennesker som meg, synker sterkere, fra 95 prosent i 8. til 80 prosent i 10. klasse. På samme måte ser vi at andelen som er enig i at det ikke er nok å gjøre for unge mennesker, øker fra 44 prosent i 8. til 54 prosent i 10. klasse. Andelen som

mangler transport øker fra 36 prosent i 8. til 63 prosent i 10. klasse. Andelen som synes det er vanskelig å være seg selv er noe lavere i 9. klasse, mens det er relativt likt i 8. klasse og 10. klasse.

De aller fleste av de unge mener det er godt å bo i Selbu, på samme måte som vi finner i mange andre kommuner (Sæther, Aspvik og Ingebrigtsen, 2012) Mange kunne tenkt seg flere fritidstilbud og bedre transportmuligheter, uten at dette ønsket er så sterkt at det fører til et negativt forhold til hjemstedet.

Det er 64 prosent som svarer at de trives bedre enn i fjor. Det er ingen forskjeller mellom gutter og jenter på dette spørsmål. Derimot relativt store ulikheter mellom de tre klassetrinnene. Dette kommer fram i figur 5 nedenfor.

Figur 5: Andel som er helt eller litt enig i at de trives bedre i år enn i fjor, etter klassetrinn.

De aller fleste er enig i at de i år trives bedre enn hva de gjorde i fjor, men andelen er synkende med alderen. I 8. klasse er det 76 prosent som er litt og helt enig, mens det i 10. klasse er sunket til 55 prosent. Andelen som er helt enig i at de nå trives bedre enn i fjor, synker fra 50 prosent i 8. klasse, til 20 prosent i 10. klasse.

Framtidstanker

Elevene ble spurt om hva de vil gjøre når de er ferdig med ungdomsskolen. Spørsmålet er formulert slik at det fanger grad av sannsynlighet for om de vil begynne på yrkesfag eller studiespesialisering på videregående skole, eller begynne å jobbe. Det er kun 5 prosent som svarer at det er usannsynlig at de vil begynne på videregående skole. Elevene er usikre på skal velge yrkesfag eller studiespesialisering, mange er nok også usikre på om de får plass på den studieretningen de ønsker. Jentene er litt mer bestemte enn guttene når det gjelder om de skal velge yrkesfag eller studiespesialisering. Det er også interessant å merke seg at elevene i 10. klasse er noe mer usikre i sitt valg enn hva ser blant elevene i 8. og 9. klasse.

For elevene er det mange faktorer som er viktig for framtiden. Dette kommer fram i tabell 5 nedenfor.

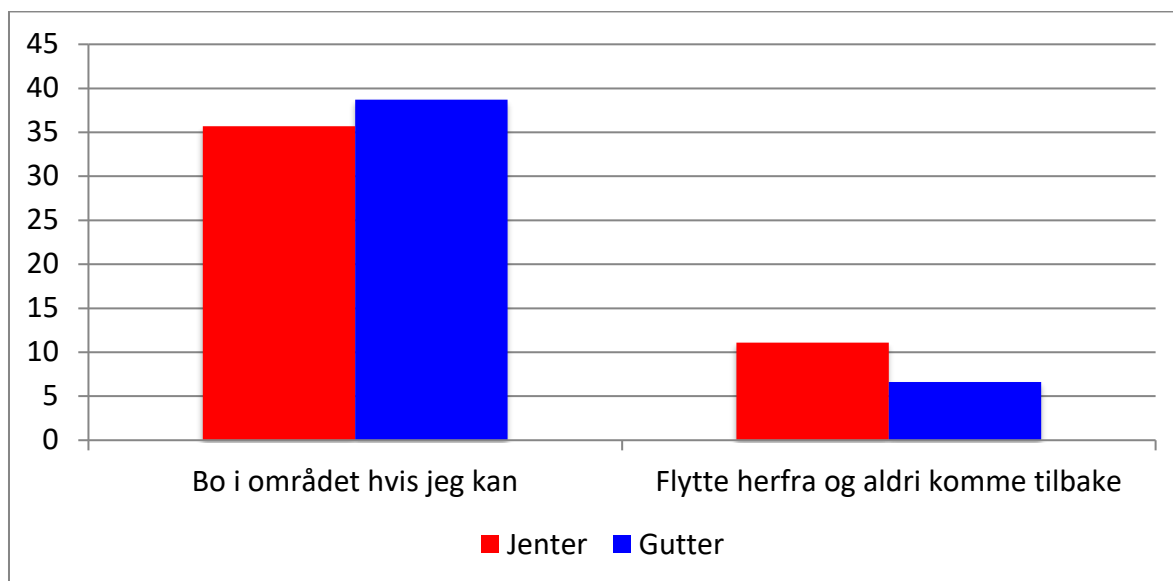
Tabell 5: Tanker om framtiden, prosentvis fordeling (N=99/95)

	Viktig	Svært viktig
Ha det gøy mens jeg er ung	20	80
Ha venner å være sammen med	22	77
Tjene penger	42	54
Ta vare på miljøet, landsbygda	56	39
Hjelpe til med å forbedre ting på stedet hvor jeg bor	61	28
Begynne å jobbe så fort jeg kan	53	31
Flytte hjemmefra, få en plass for meg selv	40	15

Tabellen viser at ungdom er en sammensatt gruppe, med ulike tanker om framtiden. Det er to forhold som omtrent alle mener er viktig for framtiden. Det er å ha det gøy mens en er ung, og det å ha venner å være sammen med. I tabellen ser vi at 95 prosent mener det er viktig (og svært viktig) å ta vare på miljøet. Det er 55 prosent som mener det er viktig (og svært viktig) å flytte hjemmefra og få en plass for seg selv.

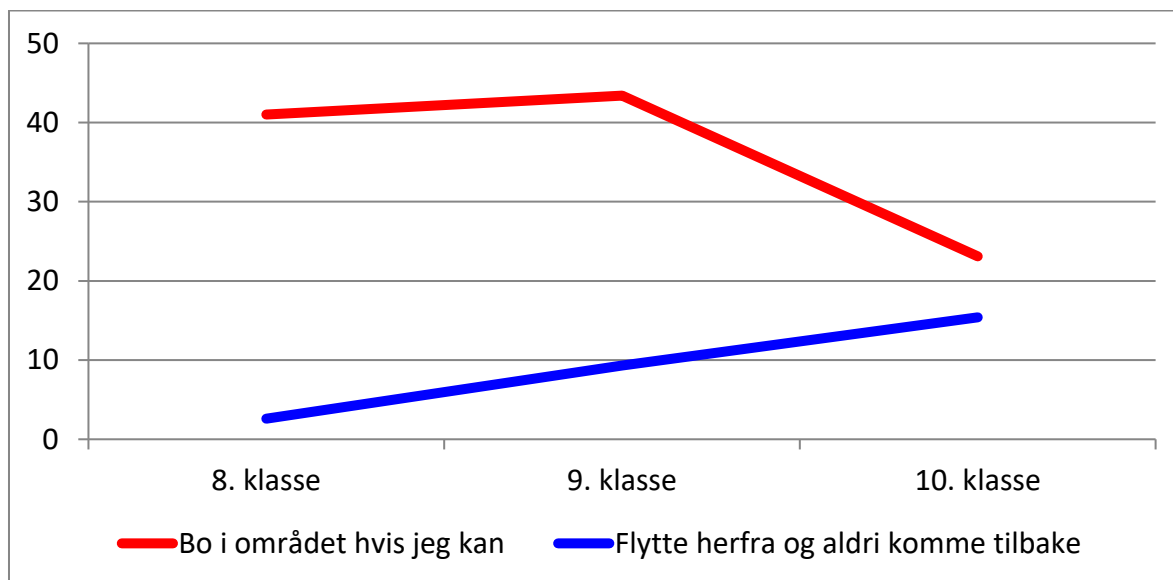
Elevene ble spurt om flytting når de blir ferdig med å gå på skole? Elevene kunne velge mellom ja, usikker og nei. Det er 37 prosent som svarer at de ønsker å bo i området om de kan, og 9 prosent svarer ja på at de ønsker å flytte hjemmefra og aldri flytte tilbake. Det er

noen flere gutter som ønsker å bo i området om de kan, og litt færre som ønsker å flytte. Dette kommer fram i figur 6 nedenfor.

Figur 6: Andel jenter og gutter som svarer ja på om de ønsker å bo i området og flytte.

Det er liten forskjell på gutter og jenters holdninger til å bli boende eller flytte. Det er derimot større variasjoner når vi ser på de ulike klassetrinnene. Dette kommer fram i figur 7 nedenfor.

Figur 7: Andel på ulike klassetrinn som svarer ja på om de ønsker å bo i området og flytte.

Figuren viser at ønsket om å bli boende i området, svekkes i løpet av årene i ungdomsskolen. Det er verd å merke seg denne endringen, selv om de fleste elevene vil fortsette skolegangen på videregående skole når de er ferdig med ungdomsskolen

HELHETEN

De fleste ungdommene på Selbu ungdomsskole trives. Dette gjelder på skolen generelt, og både i kroppsøving og i teoretiske timer. Trivselen i de teoretiske timene er synkende med alderen. Den sterke nedgangen i de teoretiske timene kan knyttes til vurderingen i fagene, hvor skolekarakterene får økende betydning med alderen. At den generelle trivselen er relativt stabil illustrerer skolen er mye mer enn summen fagene for elevene. Sernhede viser for eksempel at også elever som ikke har noen tro på at skolen er nyttig for deres framtidsutsikter kan trives svært godt på grunn av det sosiale fellesskapet med vennene sine og de voksne på skolen (Sernhede, 2009).

Ungdommene på Selbu ungdomsskole opplever at de har gode relasjoner til de voksne på skolen. Nesten alle svarer at de er enig eller svært enig i at de har en god relasjon til lærerne og 95 prosent trives på skolen. 13 prosent av elevene svarer at de har blitt plaget eller mobbet. Spørsmålet er ikke konkret rettet mot skolen, men mobbingen kan ha foregått på ulike arenaer. Trivsel og gode relasjoner med de voksne på skolen er forebyggende faktorer mot mobbing. Elevene som opplever mobbing kjennetegnes av at de har gode relasjoner til lærerne og opplever lærerne som interesserte og hjelpsomme.

De fleste elever på Selbu ungdomsskole er fysisk aktive. Hele 90 prosent oppgir at de blir andpusten og svett 2 dager per uke eller mer. Sammenlignet med andre studier, er det i Selbu liten forskjell mellom gutter og jenters aktivitetsmønster (Aspvik, Sæther og Ingebrigtsen, 2012; Helsedirektoratet, 2012; Samdal, 2016). Jentene jogger mer og går flere fotturer enn guttene. Trening for utseendets skyld øker med alderen mens trening for å bli flink i idrett minsker med alderen. Andelen som trener for utseendet er omtrent dobbelt så høy blant jentene enn blant guttene.

De alle fleste elevene er enig eller svært enig i at det er fint å vokse opp for barn i Selbu, og omtrent like mange er enig i at framtiden ser bra ut, dette til tross for at mange ungdommer opplever manglende transport og for få møteplasser. Gutter og jenter har lignende holdninger til hjemstedet, men jentene er i høyere grad enn guttene enig i at det er for få møtesteder. De generelt sett positive holdningene til hjemstedet synker noe med alderen. På tross av, eller kanskje på grunn av at Selbu virker å være et godt sted for unge mennesker så opplever hver fjerde elev at den ikke har mye å være stolt av. Av guttene er det 15 prosent, og blant jentene er det 25 prosent som mener at det er vanskelig å være seg selv i Selbu..

Nesten alle ungdommene mener at det er viktig å ha det gøy mens en er ung, og å ha venner å være sammen med. Men mange av ungdommene er også opptatt av å ta vare på miljøet der de bor og bidra til at det blir bedre i fremtiden.

Halvparten av ungdommene mener at det er viktig å flytte hjemmefra og få en plass for seg selv, men 37 prosent av dem ønsker å bo kvar i Selbu om de kan. Hver tiende elev ønsker flytte fra bygda og aldri flytte tilbake. Guttene er noe mere hjemkjær enn jentene. Ønsket om å bli boende i Selbu svekkes i løpet av årene i ungdomsskolen.

Totalt sett viser studien et godt bilde av Selbu som oppvekststed for unge, men studien viser også at oppvekstvilkårene virker å være noe bedre for gutter enn for jenter. Det er også vert å merke at på tross av all mang trives og har det bra så er det rundt 20% av alle elever som ikke har det like godt med bygden og seg selv.

AVRUNDNING

Denne rapporten viser at ungdommen i Selbu trives godt i fritid og på skole, men at Selbu er en bygd som mangler infrastruktur og fritidstilbud til ungdommen. Mange er fysisk aktive i fritiden, noe som er positivt, men også et tegn på at andre aktivitetstilbud mangler.

På tross av det meget positive bildet av Selbus ungdom som denne rapporten viser frem, er det noen elever som opplever et dårligere oppvekstmiljø. De trives ikke, de synes det er vanskelig å være seg selv i Selbu, de har dårlig selvbilde og synes skolen mislykkes i å ta ansvar for deres psykiske helse. I videre studier bør vi undersøke hvilke opplevelser de elever som risikerer å marginaliseres har av skole, idrett, fritid og andre oppvekstbetingelser.

Gjennom å følge Selbuungdommen over tid vil denne studien kunne bidra til å belyse stabilitet og endringer i ungdommers oppvekstvilkår. Både ungdom som gruppe og bygden som oppvekst arena er i konstant endring. Over tid vil slike trender kunne identifiseres og bidra til en økt forståelse av bygdens ansvar når det gjelder integrering og en økt forståelse av hva det vil si å vokse opp i Selbu.

De unges oppvekstvilkår påvirkes av mange. Aller viktigst er nok de nære relasjoner, som påvirker de unge hver eneste dag. Skolen, sammen med andre offentlige instanser er også avgjørende for de unges oppvekstbetingelser. Organiserte og uorganiserte aktivitetsmuligheter på fritiden er også av stor betydning i ungdomstiden.

Denne undersøkelsen har fokus på skolens betydning. Det er viktig at skolen har de nødvendige forutsetninger for å kunne fange opp elevenes utfordringer. Vi håper denne undersøkelsen kan bidra til å gi økt innsikt i elevenes opplevelser og meninger.

Ved å øke skolens kompetanse vil flere utfordringer bli «oppdaget». Når utfordringer avdekkes, vil det medføre behov for, og krav om, tiltak. Har skolen tilstrekkelige forutsetninger for å kunne bistå elevene optimalt? På samme måte som forhold utenfor skolen kan være årsak til utfordringer i skolen, kan også instanser utenfor skolen være en løsning på store utfordringer i skolen.

Svarfordeling Selbu ungdomsskole 2018

Svarprosent: 92,6 prosent (Totalt: 149 elever, 138 besvarelser)

Spørsmål 1: Andel jenter og gutter

Jenter	53,7
Gutter	46,3

Spørsmål 2: Andel informanter pr. fødselsår

2003	29,6
2004	41,5
2005	28,9

Spørsmål 4: Hvor enig er du i disse påstandene?

	Helt enig	Litt enig	Litt uenig	Helt uenig	Vet ikke
Kommunen ordner godt for fritidsaktiviteter	40	45	11	1	3
Kommunen ordner godt for idrettsaktiviteter	59	33	4	1	4
Kommunen tar ansvar for unges psyk. helse	21	47	13	3	16
Kommunen tar ansvar for unges fysiske helse	30	49	8	1	11

Spørsmål 5: Hvor enig er du i disse påstandene?

	Helt enig	Litt enig	Litt uenig	Helt uenig	Vet ikke
Skolen tilrettelegger for en god utdanning	51	42	4	1	2
Skolen har et godt kroppsøvingstilbud	44	41	14	2	-
Skolen tilrettelegger for fysisk aktivitet	42	43	12	2	2
Skolen tar ansvar for elevers psykiske helse	32	42	7	2	9
Skolen tar ansvar for elevers fysiske helse	40	42	7	2	9
Lærerne tilrettelegger for godt miljø i min klasse	57	31	9	3	-
Lærer tilrettelegger for godt miljø i kroppsøving	56	30	12	1	3

Om skolen

Spørsmål 6: Hvor enig er du i disse påstandene?

	Svært enig	Enig	Uenig	Svært uenig
Jeg lærer interessante og nyttige ting på skolen	15	69	13	3
Jeg blir lei av lærere som forteller hva jeg skal gjøre	10	25	49	16
Jeg trives på skolen	52	43	4	1
Jeg jobber hardt på skolen	26	68	6	1
Lærerne er interesserte og hjelpsomme	34	57	9	-
Jeg har blitt plaget/mobbet av andre elever på skolen	4	9	27	60
Jeg synes skolearbeidet er lett	12	40	42	7
Jeg er glad når jeg kan være borte fra skolen	20	41	33	7
Jeg har en god relasjon til mine lærere	25	71	3	1

Om hjemstedet

Spørsmål 7: Hvor enig er du i disse påstandene?

	Svært enig	Enig	Uenig	Svært uenig
Det er ikke nok å gjøre for unge mennesker	10	31	38	20
Det er for få møtesteder for unge mennesker	20	36	33	12
Mangler transport for å komme dit du ønsker	12	34	34	20
Det er et fint sted for barn å vokse opp	54	40	4	2
Det er ingen ting å gjøre her for unge mennesker	4	14	52	29
Det vil bli vanskelig å finne en passende jobb her	10	39	37	14
Det er et fint sted å bo for unge mennesker som meg	44	43	12	1
Framtiden ser bra ut for unge mennesker som bor her	31	61	8	-
Det er vanskelig å være seg selv her	7	12	37	45

Om trivsel

Spørsmål 8: Hvor godt trives du?

	Svært godt	Godt	Middels	Dårlig	Svært dårlig
På trening	58	28	10	2	2
I konkurranser	37	36	21	3	4
På skolen	35	50	12	1	2
I teoretiske timer på skolen	16	42	34	4	4
I kroppsøvingstimene på skolen	46	40	10	2	1
Hjemme	78	19	4	-	-
En vanlig dag	47	41	11	-	1
I klassen	49	38	11	1	1

Om ulike aktiviteter

Spørsmål 9: Hvor ofte gjør du følgende?

	Aldri	Sjelden	Omtrent en dag i uka	2 – 3 dager i uka	4 – 7 dager i uka
Spiller musikkinstrument	42	30	9	7	12
Hører på musikk	1	2	3	8	87
Leser bøker, magasiner eller aviser	10	39	23	19	10
Har venner på besøk	3	36	38	21	3
Sitter og snakker med familien	4	22	20	29	26
Er på besøk hos venner	2	32	36	26	4

Om fysisk aktivitet og idrett

Spørsmål 10: Hvor mange dager i uka er du så aktiv at du blir andpusten eller svett?

Aldri	Sjelden	Omtrent en dag	2 - 3 dager	4 – 7 dager
-	5	5	46	44

Spørsmål 11: Når du tenker på de fire siste ukene, hvor ofte deltok du i idrett/sport eller fysisk aktivitet hardt nok til at du pustet fort, svettet eller at hjertet banket fort i 20 minutter?

Aldri	Mindre enn en dag i uken	Omtrent en dag i uken	To eller tre dager i uken	De fleste dager i uken
3	4	14	42	37

Spørsmål 12: Hvor ofte trener du på følgende måter (i sesongen)?

	Aldri	Sjelden	Omtrent en dag i uka	2 – 3 dager i uka	4 – 7 dager i uka
Går på ski (langrenn)	21	52	21	7	-
Sykler	5	30	29	26	10
Jogger	6	32	25	32	5
Fotturer	7	34	38	13	7
Utholdenhetstrening	13	32	30	24	2
Styrketrening	5	21	39	32	4
Treningssenter	56	28	10	7	-
Handball	57	1		38	5
Fotball	49	14	4	28	5
Friidrett	77	17	3	4	
Orientering	81	15	3	-	1
Kampsport	84	5	4	7	1
Hestesport	86	9	2	2	2
Annet	33	18	23	17	9

Spørsmål 13: Hvor enig er du i følgende påstander?

	Svært enig	Enig	Uenig	Svært uenig
Jeg er i svært god form	20	58	20	2
Jeg trener ikke	2	9	24	66
Jeg trener for å holde meg i god form	29	57	13	2
Jeg trener fordi utseendet er viktig for meg	5	22	47	27
Jeg trener for å være sammen med venner	11	34	43	12
Jeg trener for å bli flink i idrett	47	34	15	4
Det er viktig for meg å være god i idrett	23	32	34	11
Jeg er flink i idrett	22	54	20	4
Jeg trener på grunn av det gode miljøet	12	50	30	8
Mine foreldre/foresatte er fysisk aktive	15	42	36	8
Jeg er flink i kroppsøving	27	57	13	3

Om framtiden

Spørsmål 14: Vil du flytte herfra når du er ferdig med å gå på skole?

	Ja	Usikker	Nei
Bo i det området jeg gjør nå, hvis jeg kan	37	40	22
Flytte herfra for noen år, også komme tilbake	22	64	13
Flytte herfra, og aldri komme tilbake	9	38	53

Spørsmål 15: Hvor viktig er dette for deg?

	Svært viktig	Viktig	Ikke viktig
Begynne å jobbe så fort jeg kan	31	53	17
Være i god form, trene regelmessig	40	49	10
Flytte hjemmefra, få en plass for meg selv	15	40	45
Ta vare på miljøet, landsbygda	39	56	5
Være pen (utseende, klær, ...)	6	44	50
Ha venner å være sammen med	77	22	2
Ha det gøy mens jeg er ung	80	20	-
Tjene penger	54	42	4
Hjelpe til med å forbedre ting på stedet hvor jeg bor	28	61	10

Spørsmål 16a: Hva vil du gjøre når du er ferdig med skolen?

	Svært sannsynlig	Sannsynlig	Usannsynlig	Svært usannsynlig
Begynne på yrkesfag videregående	30	38	25	8
Begynne på stud.spes. videregående	23	43	24	10
Begynne å jobbe	20	33	28	19

Spørsmål 16b: Hva vil du gjøre når du er ferdig med skolen?

	Svært sannsynlig	Sannsynlig	Usannsynlig	Svært usannsynlig
Bli student (høgskole, universitet)	31	48	15	6
Arbeidsledig (for en stund)	4	25	49	22
Jobbe uten å studere på forhånd	7	24	45	25

Litt forskjellig

Spørsmål 17: Hvordan oppfatter du deg selv?

	Svært enig	Enig	Uenig	Svært uenig
Jeg har en positiv holdning til meg selv	24	60	14	2
Jeg føler at jeg ikke har mye å være stolt av	2	22	54	22
Jeg er en flink elev	19	66	14	2
Jeg føler meg som en del av Selbu u-skole	34	56	9	2

Spørsmål 18: Hvor enig er du i følgende påstander

	Helt enig	Litt enig	Litt uenig	Helt uenig	Vet ikke
De unge bør bestemme mer i din kommune	25	52	17	2	5
Mange av mine venner drikker alkohol	19	15	10	47	10
Jeg har følt press om å drikke alkohol	4	7	10	78	2
Vennskap med andre er viktigere enn å vinne	70	27	2	1	-
Fysisk aktivitet er viktig for min helse som voksen	57	37	5	1	-
Jeg trives bedre på fritida nå, enn hva jeg gjorde i fjor	34	31	14	15	16

Spørsmål 19: Hvor ofte gjør du følgende?

	Aldri	Sjelden	1 dag i uka	2-4 dager i uka	5-7 dager i uka
Røyker	96	2	2	-	
Snuser	94	2	2	2	
Drikker alkohol	80	15	5	-	-

Spørsmål 23-26: Hvor ofte opplever du dette?

	Alltid	Ofte	Sjelden	Aldri
Noen voksne hjemme som hjelper med skolearbeid	28	42	25	4
Rolig plass hjemme til å sitte og studere	48	36	16	1
Dine foresatte viser interesse for ditt skolearbeid	42	50	8	1
Bruker nett når du gjør lekser	16	58	24	2

Spørsmål 27: Synes dine foresatte at skole er viktig for framtiden din?

Vet ikke	Ikke viktig	Litt viktig	Viktig	Meget viktig
7	-	3	35	56

Referanser

Bronfenbrenner, U. (1992): *Ecological Systems Theory. I: Vasta, R. : Six Theories of Child Development.* Jessica Kingsley Publishers

Coleman, J. C. (2011). *The nature of Adolescence.* Routledge

Helsedirektoratet (2012). *Fysisk aktivitet blant 6-, 9- og 15-åringer i Norge.* Helsedirektoratet, IS- 2002

Olsen, K. M. (2015). *Fysisk aktivitet og sosiale forskjeller.* Masteroppgave, NTNU

Samdal, O. m.fl (2016). *Helse og trivsel blant barn og unge.* HEMIL-rapport 1/2016. Universitetet i Bergen.

Sæther, S. A., Aspvik, N. P., Ingebrigtsen, J. E. (2012). *Oppvekst i bygder.* NTNU Samfunnsforskning AS.

ISBN 978-82-7570-583-7 (trykk)
ISBN 978-82-7570-584-4 (web)

Dragvoll allé 38 B
7491 Trondheim
Norge

Tel: 73 59 63 00
Web: www.samforsk.no

 NTNU
Samfunnsforskning

